
ZAPALKUNTZA

GURE ELEIZEA

Idazkiñaren aurrean jesarten naz, gure eleizearen edes-tiari buruz gogoeta bat egiteko asmoz eta asteko gara mugatu daidan.

Gure eleizea diñodanean, gaur Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban bizi dana dot gogoan eta aldiari begiratu azke-ro 36'ko guda-aurretuxuan asi eta gaur arte luzatzen dana.

Isillean gordeta dagozan eta jakin-bearrekoak diran gauza batzuk be agertuko dodaz.

GASTEIZ'KO SEMINIARIO **BARRIA**

Santu izan-bearrekoak dan Asua ta Mendiatar Pedro abade-arkitektoak irudi eder baten bidez seminario gogoangarri bat egin eban eta 1926n.urte inguruan asi eban onek beronen bide labur eta latza, bizia eta argia. Ortxe sortu zan laster Gasteiz'ko abade-eragintza edo "movimiento sacerdotal".

Guda-aurrean, eragin ori sortu baiño lenago, bai abade-arloan eta bai euskal-kultura arloan gauza aundiak egin ziran. Ekintza guztiak aitatzea luzea litzaken lez, izen ospetsu batzuk gogoratuko doguz: Manuel Lekuona ta Kardaberaz bazkuna, Jose Migel Barandiaran, Leon-tzio Arabiotorre, Justo Eguren...

Ain gauza aundiak egin ziralako, laster etorri zan jasarpena: Erkal edo Errepublikan-aldian, lenengoz, Mateo Mujika gure Gotzaiña erbestera bialdu eben.

Eta gero guda etorri zan: Seminarioa gaiso-etxe biurtu zan, abadegai asko gudara joan ziran eta beste batzuk Logroño'ko Seminarioan egin eben ikasurte bat.

Guda amaitu zanean, Aldabalde'tar Rufino arduradun zala, Bergara'ko Seminarioan batu ziran mendietan guda egiten ibillitako abade-gaiak. An agertu zan lenegoz esal-di ospetsua: "Abade baiño ez, beti abade, danean abade". Pozik entzun eben gudan ibillitako abadegai areik dei ori eta guztiak geratu ziran. Ez zan ain erreza! Guda galdu ebenak eta irabazleak gainean eukiko ebezan ikasleak izango ziran. Eta gaineko oneik amasei abade il ebezala ezin aitzu.

Mateo Muxika gotzaiña barriro enbesteratu eben. Bere izena be ez zan aitatzen.

GUDAREN ONDORENAKAZ

Gudaren ostean artu eban benetako idarra abade-eragintza edo "movimiento sacerdotal" arek. Eta zelako inda-ira artu be! Inguruetako seminario guztiak Gasteiz'koa-ren ereduari begira egozan.

Eragintza orren aurrean iru abade batez be ikusten doguz: Rufiño Aldabalde, Joakin Goikoetxeandia eta Benantzio Izeta. Beste Lazpita bat, mixiolari izan nai eba-lakao josulagunetara sartu zan, eta Ramon Etxebarria be taldekoa zan.

Asieran Aldabalde izan zan eragiñik aundiena emon ebana: Paris'en Berulle'ren jarraitzaille ziran Prado'ko abadeakandik ikasi eban asko.

Ona emen abade-eragintza orren izaera bereizi batzuk: Politikatik urrin, euskal-kulturatik urrin, abadetzatik ur, gogo-jardunetatik ur.

Zer zan politikatik urrin egotea? Euskal abertzale ez izatea. Eta Lauzirika Gotzaiñak argi esaten eban: Ez sartu politikara! Izan benetako abade! Eta ori esaten Espaiñako banderearen ondoan eta Franco'ren eta Jose Antonio'ren irudipean egoan.

Eta Euskal-kulturaren arloan, sekula ez gendun entzun berba bat euskeraz, sekula be ez gure edestiko barri bat. Ikasurtea amaitzen zan egunean eta etxera urteterakoan baten batek "Agur Jesus'en ama" abestia asten eban, urte guztiko abesti bakarra euskeraz.

Seminarioaren zuzendaria zurra zan. Berba gitxikoa. Eta orrelan oreka au zaindu al izan eban. Ugalde'tar Feli-pe'k atera eban aurrera Seminarioa urte latz areitan.

Abade eragintza onek gogo-jardunak eukazan erria federatzeko bide bat lez. Aldabalde'k artu eban bide ori eta giro orretan sortu ebazan Bilbao'n, Donostian eta Gasteiz'en iru gogo-jardunetarako etxe eta inguru orretan abade talde ederra. Izen batzuk: Angel Morta gero Madri'en Gotzain Laguntzaille izana, Antonio Oiarzabal, Jesus Garai eta Goikoetxeandia bera. Etxe orreik parro-kiakaz artu-emon estuak eukezan.

Giro orretatik urten eban Misiñoi-arloko indar barri batek eta or sortu zan Eleizbarrutiko Misiñoien eragin aundia. Eta bertoko gizartelanean artean bi aitatuko doguz: Somorrosto'ko Eskolea, Martzelo Gangoiti'k irasia eta Arrasate'ko Alkargoen eragin aundia, Arizmendi-Arrieta abadeak sortua.

AURKALARIAK

Or daukagu gure eleizbarruti osoa lanerako tente, bizi eta sendo, itxasoan doan ontzi aundi baten antzera, baiña laster asiko dira erasoak ontzi eder ori urperatzeko.

Lenengo erasoa, isillean, gogo-jardunari egin jaken eta orretan josulagunak izan ziran arerio: Gure Aldabalde abadea salatu eben "iluminista" lez, Tedeschini Nuntzioaren aurrean eta onek Lauzirika gotzain-ordeari kontuz ibilteko eskaria egin eutson. Lauzirika jauna, "bigunakaz gogorra eta gogorrakaz biguna", laster bigundu zan eta Aldabalde abadeari ukatu egin eutson eskiñitako dirulaguntza Gasteiz'ko gogo-jardun-etxea, erdi-egiña, ordaintzeko. Arrezkero Ballester eta Morzillo gotzaiñak dar-dar egozan Nuntzioaren aurrean. Ederto agertzen dau arazo au Javierre idazleak Rufino Aldabalderi buruz idatzi dauan liburuan.

Baiña Gasteiz'ko Eleizbarrutia eta batez be bertako Seminarioa oraindiño sendo egozan. Ez luzaroko.

Karmelo Ballester Gotzain izendatu ebenean, Franco'ren agintariakandik eta Nuntzoagandik eginkizun aundi bat onartuta izendatu eben: Gasteiz'ko Eleizbarrutia iru zati egiteko zeregiña. Eta lortu be egin eban zeregin ori: Bere ondoren iru gotzain (bat be ez euskalduna) eta iru eleizbarruti itzi ebazan. Eta seminarioa be iru zati

eginda. Iru seminarioak ariñeketan asiak, makalak ziran eta irurak jausi ziran gaur dagozan egoera larria eldu arte. Orra or dana apurtuta! Eta gauzea argi geratu da~ten, iru eleizbarrutiak goi-eleizbarruti bitan bananduta: Pamplona-Burgos. Zelako sarraskia! Deabrua ibilli dala or dirudi! (Ikusi Nuñez Uribe'ren lliburua: Joakin Gokoetxeandia).

Gero Gorpide gotzaiña bialdu euskuen Bilbao'ra. Etorri zanean oraindiño arri bat arri-gaiñean ba'egoan, oñek alboratu eban: "Neurrira eltzen ez zan gotzaiña, txikia" zan.

Aldi orretan 1968n.urte ospetsuaren inguruan, abadeen eta laikoen iraultza sortu zan. Laikoak eskari baragarriak egiten ebezan: Sendiak apurtu ta desagertu, Eleizea aitzu eta antxiñako euskal-federa biurtu, euskera barri bat sortu lengoaren aurka... eta orra sartu ziran ezkerreko gure fededun asko. Gaur jokabide lotsagarri ori asko isildu da. Eta abadeen iraultza gogorra izan zan, azkenek Zamora'ko abade-espetxearen ekintza bildurgarrian amaitzeko, eundak asko abadek euren abadetza itzi ondoren. Sarraski aundiagorik!

Eta oraindiño bizi da gure eleizea. Ez ondo! Baiña bizi da!

Olazar'tar Martin'ek

ERRAMUYEN MUGAK

Txitean-pitean azaldu daroa Erramun Gerrikagoitiak lexikoaren ganean dauan eritxia egunkari euskaldunetan. Sarri be sarri, beraren teoriak indartutako edo, Europako izkuntza batzuen adibideak ekarten deuskuz gogora, artean, aleman izkuntzearenak be.

Izkuntza orreri jagokonez, baina, askotan oker ibiltan da. Azkenengo idatzian, beraren teorioi euskteko edo, "Justizia Mugagabea" (*Operation Infinite Justice*) erabilteari gatx eritxi eutson, alemanez be, "infiniC berbea erabilten dalakoan.

Emon dau, berba ori nonon ikusi eta, alantxe, oikotzat artu dauala, benetakoa danik jakin barik.

Izan be, egia guztiz bestelakoa da. Alemania zein Austriako edozein egunkari, aldizkari, telebisino edo irrati katetan ez dabe besterik erabilten izan "Aktion unendliche Gerechtigkeit" dalakoa baino, asikeratan, batzuetan, "Aktion grenzenlose Gerechtigkeit" be entzun eta ikusi izan bada. Berba bitzuok artez-artezean itzulita: *umendlich* = amaiezin eta *grenzenlos* = mugabako, bitzuen esangurea alemanez da inglesezko, "infinite".

Alemanez, ganera, matematikako, "*unendlich*" esaten da, "*o*" *null* esaten daben antzera. Kaleko izkuntzan be ez dabe besterik erabilten edo ulertuten.

Alandaze, Erramun or oker.

Okerrak oker eta artezak artez, ez deritxot, ganera, bape ondo arlo onetan beti irainka edo inor baragarri izten ibilteari (chorradak, papistak, redentoreok), norberak norberaren mugak non dagozan jakin ez dauala.

Iniaki MARTIARTU